

ZOBORSKÝ KRÁLÍK (ZO) nem.: ZOBOR KANINCHEN

Zoborský králik patrí medzi najmladšie slovenské národné plemena králikov. Za jeho vznikom stojí skupina chovateľov pod vedením V. Malíka a J. Rafaya. Prvé králiky s touto zvláštnou kresbou sa chovali už v roku 1976, ale v uznávacom konaní sa pokračovalo až po roku 2000. Prvý podnet na vyšľachtenie nového plemena králikov s neúplnou akromelanistickou kresbou vznikol

ešte koncom 70. rokov minulého storočia u doc. Ing. Jaroslava Zelníka, CSc., pedagóga, vedca, chovateľa a v neposlednom rade tvorcu nitrianskeho králika.

Reálnejšie podoby začala dostávať táto myšlienka až na prelome 20. a 21. storočia, a to chovateľmi pod vedením Ing. V. Malíka a doc. RNDr. Jána Rafaya, CSc. Táto skupina chovateľov sa rozhodla pokračovať v šľachtiteľskej práci pri stabilizovaní plemenných znakov a vlastností vytvorenej skupiny králikov. Výsledkom ich dlhoročnej a pomerne náročnej práce malo byť vystavenie dostatočne veľkej a kvalitnej skupiny zoborských králikov pripravených na uznávacie konanie.

Keď na jeseň v roku 1999 navštívil Ing. Malík vo Výskumnom ústave živočíšnej výroby v Nitre doc. RNDr. J. Rafaya, CSc., všimol si veľmi zaujímavú populáciu králikov. Táto skupina sa vyznačovala náznakmi akromelanistickej kresby bez nosovej masky a so striedavými výpadkami v ostatných častiach akromelanistickej kresby. Išlo o odloženú populáciu zvierat ešte zo šľachtenia, ktoré uskutočňoval doc. Zelník v súvislosti s nitrianskym králikom a ktorá sa na VÚŽV chovala pre tvorbu brojlerových králikov. Pri rozhovoroch sa Ing. Malík a doc. Rafay zhodli na tom, že takéto plemeno králikov, ak by bola kresba v dokonalejšej podobe, ešte neexistuje a bola by škoda nedotiahnuť tento nápad do konečnej podoby. Pre realizáciu tohto nápadu sa preto rozhodli vytvoriť geograficky oddelené šľachtiteľské strediská.

Pri ich výbere sa brali do úvahy rôzne klimatické podmienky Slovenska, ktoré by poskytli informácie o reakcii zvierat. Na západe to bolo senecké šľachtiteľské

stredisko, ktoré malo na začiatku 9 členov pod vedením Karola Kováča. Druhým šľachtiteľským strediskom bolo levické, kde bolo združených 6 chovateľov pod vedením Ernesta Tanóczyho a na východnom Slovensku to boli chovatelia okolo Jána Paliska z Drienova.

Hlavným zámerom pri šľachtení tohto plemena bolo vytvoriť plemeno vhodné pre podmienky intenzívneho chovu s výbornými úžitkovými vlastnosťami a nenáročnosťou na chov. Na základnej bielej farbe je kombinácia akromelanistickej a holandskej kresby. Za optimálne riešenie sa zvolila cesta šľachtenia už existujúcich zvierat v chove VÚŽV v Nitre. Aj napriek tomu, že tieto zvieratá nevynikali v type a tvare v dôsledku dlhoročného šľachtenia na mäsovú úžitkovosť, ich kresba bola relatívne ustálená.

Samotný odber rodičovského materiálu z VÚŽV v Nitre sa uskutočnil v dvoch časových intervaloch: 23. 9. 2000 pre levické stredisko a 12. 3. 2001 pre senecké stredisko. Každý chovateľ dostal jedného samca a dve samice. Niektorí chovatelia sa po krátkom čase šľachtenia vzdali, no našťastie do združenia pribúdali noví nadšenci a chovatelia. Medzi inými aj Ondrej Tóth z Tekovských Lužian a už spomínaný Ján Palisko z východného Slovenska.

Táto skupina chovateľov vydržala pri šľachtení zoborského králika od roku 1990 a tešili sa aj z uznania plemena – v poradí piateho slovenského národného plemena králikov. K samotnému uznaniu došlo 4. 12. 2004 na CV v Nitre.

Pri testovaniach genetických vlastností nitrianskeho králika v 70. rokoch sa uskutočňovali rôznych typy párenia, okrem iného aj s novozélandskými bielymi králikmi. V F₂ generácii sa po takomto párení predpokladal vznik 75 % akromelanistických zvierat a 25 % albínov. Vyštiepenie neúplných albínov v tejto generácii bolo podnetom na ďalšiu genetickú analýzu. Bolo zrejmé, že výsledkom neúplného akromelanistického fenotypu musí byť pôsobenie aj iných alel.

Stanovil sa teda predpoklad, že pri prejave neúplného akromelanistického sfarbenia sa dostávajú do vzájomného pôsobenia (interakcie) alely dvoch samostatných génov: gén pre akromelanizmus (ruská kresba) s alelami $a^r a^r$ a gén pre holandskú kresbu s alelami ss . V genetickej terminológii sa tento typ dedičnosti označuje ako intergénová interakcia typu recesívnej epistázy.

Na detekciu holandskej kresby prekrytej albinotickými recesívnymi alelami (s genotypom $aa ss$ resp. $a^r a^r ss$) sa použil chladový test. Mláďatá vo veku troch dní boli vystavené podchladeniu +5 °C počas piatich minút. Termolabilná alela

„s“ sa manifestovala prítomnosťou sivého tieňa na juvenilnej srsti mláďat, ktoré mali túto alelovú konšteláciu.

Alela pre holandskú kresbu sa dostala do genotypu novozélandských bielych králikov (a vo všeobecnosti albinotických) v predchádzajúcich generáciách zvierat a v dôsledku prekrytia jej účinku homozygotne recesívnou konšteláciou albinotickéj alely z alelomorfnej aguti série nepodliehala výberu.

Iba máloktoré plemeno prešlo počas svojho šľachtenia takým podrobným testovaním na úžitkové vlastnosti ako práve zoborské králiky. Keďže ide o stredné mäsové plemeno králikov, medzi jeho najdôležitejšie vlastnosti patrí výborné osvalenie, vysoká intenzita rastu a veľmi dobrá jatočná výťažnosť.

Príjemným prekvapením pre chovateľov bol veľmi vysoký počet mláďat vo vrhoch, najčastejšie sa ich počet pohybuje od 7 do 14 kusov. Ďalšími vlastnosťami samíc je mimoriadne dobrá starostlivosť o hniezdo a mláďatá, čo sa prejavovalo ani nie 1 % úhynom mláďat do odstavu.

V pôvodnom návrhu štandardu pochádzajúceho ešte od doc. Zelníka sa uvažovalo, že farba kresby bude modrá so zonálnym rozvrstvením pigmentu (alela G) a ďalšou požiadavkou bol výskyt manžiet na všetkých končatinách. Tento pôvodný návrh bol neskôr prepracovaný až do podoby, ktorá je súčasťou platného vzorníka.

Kresbu hlavy tvoria zafarbené ušnice. Kresbu na panvových končatinách predstavuje farebná časť od polovice priehlavku po pätu. Na panvových končatinách je pigmentovaná časť ostro ohraničená v strede priehlavku. Predná časť priehlavku s prstami je teda biela a nazývame ju manžeta. Prstová časť priehlavku je biela, pravidelne a ostro ohraničená. Chvost je sfarbený. Sfarbenie kresby je čierne. Farba pazúrikov je biela.